

Дніпродзержинський державний технічний університет

## ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛОМОВНИХ ЗМІ

**Вступ.** Предметом дослідження є тенденції вживання фразеології в англomовних ЗМІ з метою надання експресивності статтям суспільно-політичного характеру.

Як відомо, фразеологія є чи не найвиразнішим з усіх засобів, що існують в арсеналі мови, тому використання її у суспільно-політичних статтях є найпоширенішим прийомом надання їм експресивності. З огляду на це, актуальність дослідження полягає в тому, що вивчення тенденцій вживання фразеології у мові газетної публіцистики набуває особливого значення, оскільки воно дає змогу простежити, яким чином, виконуючи функцію інформування, засоби масової інформації, й зокрема газета як основний їх різновид, впливають на процеси, що відбуваються у суспільстві.

**Постановка задачі.** Фразеологізми є роздільнооформленими утвореннями з повністю або частково переосмисленим значенням, яке не залежить від сукупності значень їх компонентів. Характерними ознаками ФО є їхнє метафоричне значення та вживання, закономірні залежності їх компонентів, структурно-семантична немодельованість та усталеність на фразеологічному рівні.

**Результати дослідження.** Закономірні залежності компонентів ФО - це можливості їх сполучення при збереженні значення даного фразеологізму. Наприклад, у ФО *to kick the bucket* *врізати дуба* дієслово *to kick* необов'язково має сполучатися з іменником *bucket*, якщо не враховувати значення усього звороту. Якщо ж ми врахуємо значення, то у звороті *to kick the bucket* - безсумнівна взаємозалежність компонентів; архаїзм *main* - сила зустрічається тільки у звороті *with might and main* з *усієї сили*, тобто слову *main* притаманна одинична сполучуваність зі словом *might* тощо.

Усталеність ФО – це сукупність інваріантних (незмінюваних) аспектів фразеологічного рівня. Розрізняють такі види інваріантності, або мікроусталеності: усталеність вживання, структурно-семантична усталеність, семантична усталеність та нарешті, лексична усталеність.

Усталеність вживання - той факт, що фразеологізм є одиницею мови, суспільним набутком в даному мовному середовищі, а не індивідуальним зворотом, який вживається тільки тим чи іншим автором.

Доказом усталеності вживання може слугувати використання даного фразеологізму декількома авторами газетних статей:

In the months following the war, uprisings by Shiite forces in the south and Kurdish rebels in the north put pressure on the still-intact Hussein regime. (Los Angeles Times) [7].

But when it was time for them to put pressure on key lawmakers that the Republican governor needed to sway, the results were not ground-striking. (L.A. Times California) [7].

Структурно-семантична усталеність спирається на усталеність лексичного складу фразеологізмів, на їхню структурно-семантичну немодельованість, тобто неможливість створення аналогічних фразеологізмів за наданим структурно-семантичним зразком, який має типові значення.

Зразком структурно семантичної моделі є наступне перемінне вільне речення:

If I had the money I should pay you.

За даним зразком може бути створена низка речень із заміною будь-якого знаменного компоненту в межах тієї ж самої структурно-семантичної моделі. Типовим значенням цього структурно-семантичного зразка є значення умови.

У мовленні структурно-семантична модель, яка є одиницею мови, може заповнюватися будь-яким змістом. А кожна фразеологічна одиниця є одиничним утворенням за структурною моделлю вільного словосполучення або речення. Можливість заміни компонентів у фразеологізмах суворо обмежена вузьким колом слів, наприклад: *if each would sweep before his own door, we should have a clean city (або street)*.

Усталеність на фразеологічному рівні, яка має своєю основою одиничність фразеологізму, виключає структурно-семантичну модельованість ФО.

Структурно-семантична немодельованість є обмеженням різноманітності у порівнянні зі структурно-семантичною модельованістю вільних словосполучень.

Це обмеження здійснюється в межах інваріантності, оскільки при будь-яких змінах ФО зберігає свою структурно семантичну немодельованість.

Семантична усталеність. Усталеність значення ФО пов'язана з усталеністю їх лексемного складу, яка виявляється як в тому, що вони можуть бути застиглими традиційними формами, які не допускають жодних змін, так і в тому, що при всіх нормативних лексичних змінах, які відбуваються у межах різноманітних залежностей, значення ФО є інваріантними.

Інваріантність повністю або частково переосмисленого буквального значення компонентів фразеологізму, стабільність типу переосмислення значення, стійкість вживання та структурно семантична немодельованість поєднуються в залежності від типу фразеологізму з наступними явищами:

- а) незмінюваністю лексичного складу ФО;
- б) наявністю тотожного значення у фразеологічних варіантах;
- в) наявністю семантичного та лексичного інваріанту при всіх можливих розбіжностях у структурних синонімах;

Фразеологічні варіанти - це різновиди ФО, тотожні один одному за якістю та кількістю значень, стилістичними та синтаксичними функціями при часткових відмінностях у лексичному складі, словоформах чи порядку компонентів;

- г) наявністю семантичного інваріанту при всіх нормативних та, оказіональних замінах ФО. При лексичних чи граматичних змінах у ФО можуть вводитися тільки ті чи інші уточнення, що не порушують тотожності значення фразеологічних варіантів або оказіонального перетвореного фразеологізму з вихідною ФО. Це значення може посилюватися або слабнути, але не переростати в інші значення. Наприклад:

*Some African Americans expressed anger that she [Essie Mae Washington-Williams] had kept such a significant secret for so long. (USA Today) [8].*

Додавання слів *such a significant* у ФО *to keep a secret* *тримати у секреті, не розголошувати, зберігати таємницю* тільки уточнює її значення - *зберігати важливу таємницю*. При такій оказіональній зміні значення *зберігати таємницю* є інваріантним з уточненням тільки того, яка таємниця зберігалася.

Семантична усталеність аж ніяк не виключає можливості зміни значення ФО. Наприклад, фразеологічна одиниця *there's no love lost between them*, яка з'явилася у XIII ст., до початку XIX ст. означала *вони (або ми) люблять (любимо) один одного*, а також вживалася у протилежному значенні:

У сучасній англійській мові перше значення вважається застарілим. Зворот вживається тільки у значенні *вони не терплять один одного*.

Лексична усталеність. Підґрунтям для цієї стійкості є або повна незмінюваність компонентів ФО, або можливість нормативної заміни компонентів тільки в межах фразеологічної варіантності або структурної синонімії при обов'язковому збереженні семантичної та лексичної інваріантності. При наявності варіантів або структурних синоні-

мів слід також брати до уваги відсутність у фразеологізмів структурно-семантичної моделі та їх роздільнооформленість.

Одним з проявів стійкості лексемного складу ФО є можливість існування у ньому компонентів, які не вживаються у перемінних словосполученнях, наприклад, архаїзмів: hue and cry, a pig in a poke та ін.

Відсутність семантичного та лексичного інваріантів, які є межею варіантності, руйнує тотожність фразеологічних одиниць в мовленні. Тобто у фразеологічних одиницях можливі тільки певні зміни їх елементів, які не змінюють всієї структури даних зворотів.

Прикладом нормативної зміни є утворення множини ФО типу red herring, white elephant, а також компаративних зворотів типу brown as a berry, gay as a lark, poor as a church mouse, деякі з яких до того ж мають свої варіанти. Візьмемо за приклад багатоваріантну ФО to keep one 's mouth closed(shut):

If they ever learn to keep their mouths shut and not try to prove they are big shots...it makes life easier.(Los Angeles Times California) (зміна числа іменника у складі ФО)

Розглянемо деякі варіанти цієї ФО:

The President and his aides awaited verification, kept their lips sealed at holiday parties and plotted a strategy to release a news. (Los Angeles Times) [7].

White House aides also kept mum. (The Orange County Register) [9].

Крім зазначених існує ще досить велика кількість варіантів цього фразеологізму. Наведемо декілька з них: to keep a quiet (still, tight) tongue (in one's head), to keep a tight lip, to keep one's lips tight, to keep one's tongue between (within) one's tongue тощо.

Вищенаведений приклад нормативних змін ФО підтверджує наявність семантичного та лексичного інваріантів у фразеологізмах, що, як вже було зазначено, в свою чергу обумовлює їхню лексичну усталеність.

**Висновки.** З всього вищесказаного випливає, що ФО є стійким утворенням, але для неї здебільшого не характерна застиглість різноманітних її аспектів. Наявність варіантів та структурних синонімів, структурно-семантична немодельованість підвищують рівень роздільнооформленості ФО. Саме це є передумовою виникнення оказіональних змін у ФО. В цьому полягає діалектична боротьба протилежних тенденцій - збереження усталеності ФО на фразеологічному рівні, тобто їх стандартизації, та тенденції до їх оновлення.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Аветисян Н.Г. Язык СМИ как фактор развития языка // Вестник МГУ. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2002. - № 4.
2. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології. – Харків, 1987.
3. Баран Я.А. Фразеологія в системі мови. – Івано-Франківськ, 1997.
4. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча проблема. – Львів, 1983.
5. Кунин А.В. Фразеология современного английского языка. – М.: Изд. "Международ. отн.", 1972.
6. Федеров А.В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы). – СПб: Филологический факультет СПбГУ; М.: ООО "Издательский Дом "Филология Три", 2002.
7. Los Angeles Times. – Dec. 15, 2008.
8. USA Today. – Dec. 15, 2008.
9. The Orange Country Register. – Dec. 15, 2008.

Надійшла до редколегії 11.06.2014.